

ΘΩΜΑΣ

Και πού είναι ο Φλώρος;

ΦΛΩΡΟΣ

'Εδώ είμαι, αφέντη.

ΘΩΜΑΣ

Πήγαινε να βρῆς τὸν Πέτρο

Και πῆς του ἰδῶ μὲ τὸ Μαθιὸ γλήγορα νᾶρθῃ.
Πῆς τους νᾶφήσουνε κάθε δουλιὰ καὶ νᾶρθουν.
Καινούργια πῆρα ἀπόφαση... νὰ ἰδῶ τί θᾶβγῃ.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Θ' ἀρήσῃς τὸ γιοφύρι;

ΘΩΜΑΣ

'Οχι· στὸ νοῦ μου ἔχω ἄλλο.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

'Ω! πῆστε μου ἡ συμπόνεση πού εἶναι κρυμμένη,
Κλέφτρα νὰ γίνω καὶ σ' αὐτὸν νὰ φέρω λίγη.
'Αχ! τὸ παιδί μου ζύπνησε καὶ μὲ ζητάει!

ΘΩΜΑΣ

Κακόμοιροι τὸ ξέχασα κι αὐτό.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Θωμᾶ μου,

Μὴ φύγῃς δίχως νὰ σὲ ἰδῶ λιγάκι· ἀκόμα.

ΘΩΜΑΣ

Νοιώθω τί θέλεις· πήγαινε καὶ θὰ προσμένω
'Εσὶ καὶ κεῖνο τῇ συμπόνεση νὰ φέρτε.

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Τρελλέ! βουλήθηκες λοιπὸν νὰ τὴν πεθάνῃς!
Ποτὶς δὲ θὰ ξεστομίζα κεῖνο πού χρόνια
Καὶ χρόνια στὰ κατὰβatha τοῦ νοῦ μου κρύβω,
Μὰ βλέπω πῶς ἡ μοῖρά σου, χωρὶς νὰ θέλῃς,
Σὲ σπρώχνει δρόμο γιὰ τὸν τάφο της νανοίγῃς.
Τί πολέμας τὰ δόνατα νὰ καταφέρῃς;
Τί βάλλθηκες νᾶντιπαλέψῃς μὲ τὴ Φύση,
Ποῦ θυμωμένη ἀπὸ τᾶστόχαστό σου πῆσμα
Θὰ ξαπολύσῃ ἀνίκητο τὸ ριζικό σου;
Τάχα ποτὲς δὲν τᾶκουσες κ' ἐσὺ πῶς ὅποιος
Νὰ θεμελιώσῃ θέλει στὸ 'Αρτινὸ ποτάμι
Γιοφύρι, πρέπει δλόπρωτα νὰ τὸ στοιχίσῃ
Μ' ἀνθρώπινο...

ΘΩΜΑΣ

Τὰ παρχμύθια σου καὶ πάλι

Θαρχίσης, μάννα, νὰ μοῦ λές;

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Θωμᾶ, ἀκουσέ με!

'Οποῖος θὰ θεμελιώσῃ στὸ 'Αρτινὸ ποτάμι
Γιοφύρι, πρέπει δλόπρωτα νὰ τὸ στοιχίσῃ
Μ' ἀνθρώπινο κορμί...

ΘΩΜΑΣ

Μάγισσα, στρίγγλα, φύγε.

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Φεύγω· μὰ ἔχε βαθιὰ στὸ νοῦ σου πάντα ὅ,τι εἶπα.

ΘΩΜΑΣ

Θεέ μου, τί λόγια! μούφεραν στάλῃθια τρόμο.
Μὰ νά, κι ὁ Φλώρος ἔρχεται λαχανιασμένος.

ΦΛΩΡΟΣ

'Αφέντη!

ΘΩΜΑΣ

Φλώρο, τί ἔπαθες; Τί τρέμεις ἔτσι;

ΦΛΩΡΟΣ

Τώρα μᾶς βρῆκε ἡ συμφορὰ καὶ τῶρ' ἀλγῖθια
Θὰ κλάψ' ἡ χώρα...

ΘΩΜΑΣ

Λέγε μου κι ἄσε τὸ κλάμα,

ΦΛΩΡΟΣ

'Ακου τους· ἔρχονται μονάχοι νὰ σ' τὸ ποῦνε·
'Ο Πέτρος εἶναι κι ὁ Μαθιὸς μὲ κάποιον ξένο.

(ἀκολουθεῖ)

ΗΔ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΣ

ΔΙΟΡΘΩΜΑΤΑ ΣΤΑ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

1ο Στὸν 'Ιμπερίο καὶ τὴ Μαργαρώνα

'Ο διασκεδαστὴς πού ἔκανε ρωμαίικα ριμάδα
τὸ περίφημο ἔμμετρο προθηγιανὸ μυθιστόρημα τοῦ
Pierre de Provence et la belle Maguelonne λείει
γιὰ τὸ θαυμάσιο καὶ πανούμσιον 'Ιμπερίο:

ἔμαθεν καὶ κατέμαθεν βιβλία φιλοσόφων,
'Αριστοτέλην, 'Ομηρον καὶ ἄλλων δὲ πανσόφων,
τὸν Εὐριπίδην τὸν σοφὸν καὶ τὸν 'Αριστοφάνην,
Πίνδαρον καὶ τὸν Σοφοκλῆν, Κάτων καὶ 'Επιφάνην.

'Ετσι εἶναι οἱ εἰτίχοι στὴν ἔγδοσιν τοῦ Émile
Legrand (1) πού ἔγινε κατὰ τὴ Βενετική τοῦ 1638.
'Ετσι εἶναι καὶ σὲ δύο ἄλλες ἔγδοσες τοῦ 'Ιμπερίου
καὶ τῆς Μαργαρώνας πού εἶδα τοῦ 1646 καὶ 1806.
Στις ἀνομοιοκατάληκτες παραλλοῖς πού τύπωσεν
ὁ κ. Σπ. Λάμπρος (2) κι ὁ μακαρίτης φίλος μου
Ε. Legrand (3) κατὰ τὸ ἀντίγραφο τοῦ W. Wa-
gner βρίσκονται ὅπως διόλου διαφορετικὰ καὶ δὲν
ἔχουν νὰ κάνουν τίποτες μὲ τὸ ζήτημά μας.

Νομίζω πῶς τὸ Κάτων πρέπει νὰ γραφῇ Κά-
τον: Αἰτιατική δηλαδὴς ἀπ' ὀνομαστική Κάτος.
Σᾶλλο φύλλο τοῦ Νουμᾶ (ἀριθ. 141, 27 τοῦ Μάρτη
1905) ἀνέφερα πολλὰ εἰς -ων ὀνόματα ἀρχαῖα πού
μετασχηματιστήκανε στὴ γλώσσα μας εἰς -ος. Τὸ
Ξενοφῶν πούγινε Ξενοφός καὶ Ξερόφος (στὸ 'Αγιο-
νόρος: τὸ μοναστήρι τοῦ Ξερόφου(4), Κλειτοβῶν -
Κλειτοβός, Λέων-Λέος, Χαρίτων-Χαρίτος, Φι-
λήμων-Φιλήμος. Πρόσθετε καὶ τὸ Κίμων πού στὴν
Καρδίτσα, καθὼς καὶ σᾶλλα μέρη, λέγεται: Κίμος.
Μαζὶ λοιπὸν μάρτὰ καὶ τὸ Κῦτων-Κάτος.

'Επειτα καὶ καταλλοῦ ἀπάντησα τὸν τύπον:
Κάτος. Στὴν βιβλιοθήκη τοῦ Μεγάλου Σπηλαιου
βρίσκεται ἓνας τόμος Schneideri: Commentarii in
M. P. Catonis libros de re rustica. Lipsiae 1794.
Στὴ ράχη τοῦ βιβλίου εἶναι κολλημμένο παλιὸ δελ-
τίο κι ἀπάνω σὲ δαῦτε διαβάζουμε: κάτος.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

(1) Bibliothèque grecque vulgaire. Τόμ. I'. Paris
1880, σελ. 285 κ.α., στίχ. 73-76.

(2) Sp. P. Lambros: Collection de romans Grecs
en langue vulgaire et en vers. Paris (1880) σ. 240 κ.α.

(3) Collection de monuments pour servir... à l'étu-
de de la langue néo-hellenique (nouvelle série). No
4 Paris 1874.

(4) Δῆς: Κομνηνοῦ, Προσκυνιτάριον τοῦ 'Αγ. 'Ορους

ΜΕ ΤΗ ΝΟΤΙΑ

Μὲ πῆρε ὁ πόθος τῆς νοτιάς τὸ κύμα νᾶγναντίψω
κι' ἀποσταμένος πρόφτασα σ' αὐτὸ τὸ νεκροχώρι.
—Τρελλή ψυχῇ, πού μὲ πλανᾷ στεφάνια νὰ ὠραιολέξω
στὸ μαρμαρένιο τὸ σταυρὸν ὅπου φυλάει μιὰ κόρη.

Καὶ γέρονς σὲ ταφόμετρα... Τὰ μάτια μου ξανοίγουν
τοῦ κόρφου τὰ θολὰ νερὰ καὶ τὰ κρηνόζωμένα
τῶν κέδων γαλανόδραχα... Σιγὰ σιγὰ μὲ πνίγουν
τὰ δάκρυα κ' ἡ εἰκόνα σβυεῖ σὲ μάτια μαγεμένα.

Μὲ ἀπαλωσύνῃν ἡ νοτιά τινάζει τὰ φτερούλια,
σὲ θυμιατὸ παρὰ ριχτο βροχοσταλίδες στάζουν
κ' ἐνῶ μέσ' στὰ ταφόμετρα τῶν καντηλιῶν ἡ πούλις
πρωτοφωτάει, στὰ σκοτεινὰ ἔσπροι οἱ σταυροὶ φαντάζουν.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΕΡΒΟΣ

ΕΝΑΣ ΛΟΓΟΣ*

Κυρίες, κύριοι,

'Ο ἀγαπητὸς μας πρόεδρος θέλει νὰ πῶ μπρο-
στά σας δύο λόγια· θέλει νὰ σὰς φχαριστήσω γιατί
ἤρθατε τόσο πολλοί, τόσο πρόθυμα, νὰ σὰς ζητήσω
συγνώμη γιατί σὰς καλέσαμε, σὰν ἀρχαριοὶ πού
μετρᾶνε τὰ πρῶτα βήματα, σὲ χῶρο ταπεινὸ (**)
καμωμένο ὄχι γιὰ παράστασις, νὰ ζητήσω τὴν
ἐπιεικεῖά σας γιὰ τοὺς ἐρασιτέχνες μας, πού πρώτη
φορὰ, δειλὰ καθὼς εἶναι φυσικὸ, δοκιμάζουν τὴ
σκηνὴν.

Σὰς κράξαμε ἰδῶ ὄχι γιὰ τὴ μικρὴ παράστασι,
ὄχι τόσο, πιστέψατέ το, ἀπὸ σκέψῃς συμφέρου, ἀλλὰ
γιὰ νὰ σὰς θυμίσουμε τὸ ἔργο στὸ ὁποῖο ἐργαζόμε-
στε ἀπὸ ἔξῃ χρόνια, πασχίζοντας νὰ διορθώσουμε
λιγάκι τὴν κοινωνικὴ ἀδικίαν. Εἶπα τὸ ἔργο· ἀλή-
θεια δύο ἔργα ἤρθατε νὰ ποστηρίξετε ἀπόψε, πού
σὲ ἀρμονικὸ ἀντάμωμα, ἀντιπροσωπεύουν τὸ χρεια-
ζόμενο καὶ τὸ διασκεδαστικὸ, τὴ μουσικὴ καὶ τὴ
θρίψῃ. Θὰ σὰς πούμε τί μᾶς ἐσπρώξε στὴ δύσκολη
δουλειὰ τοῦ «Σχολικοῦ Συστητοῦ»—δύσκολη μάλι-
στα ὅταν στηρίζεται μονάχα σὲ ἰδιωτικὴ πρωτοβου-
λία—ποιᾶς σκέψῃς εἶναι τὸ ἀκολουθήμα, τὸ πνεῦμα
τὸ νέο, πού εἶναι τώρα λίγος καιρὸς, φυσάει τρι-
γύρω μας γιὰ ἔργα νέα πρὸς κοινωνικὴ ἀνάπτυξιν
τοῦ κέντρου ἀνάμεσα στὸ ὁποῖον ζοῦμε.

Σκεφτόμαστε νὰ δώσουμε νέο δρόμο στὴν ἀγα-
θοεργίαν· θέλουμε τὸ βοήθημα νὰ πάῃ ἐκεῖ πού πρί-
πει καὶ στὸν τρόπο τὸν πεῖδ ἀρροζούμενο, τὸν πεῖδ
οικονομικὸ, τὸν πεῖδ καρπερὸ. Θὰ πασχίσουμε νὰ
πάμε ἀργότερα καὶ πεῖδ μακριὰ, νὰ μποῦμε καὶ
μεῖς δλόψυχα μὲ θάρρος, μὲ πίστη, στὸν κάμπο τῆς
ἀλληλεγγυότητος, νὰ δείξουμε στὸ φτωχὸ πῶς τὴν
καλύτερη βοήθεια πρέπει νὰ τὴν προσμένῃ ἀπὸ τὸν
ἐαυτό του, ἀπὸ τὴν οἰκονομία, ἀπὸ τὴν πρόβλεψη,
ἀπὸ τὴν γνώσιν τῶν κανόνων τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς
κοινωνικῆς ἠθικῆς, ἀπὸ τὴν ἀλληλοβοήθειαν.

'Επροτίμησα, κυρίες μου, νὰ μιλήσω ἀπόψε στὴν
ὠραία αὐτὴ γλώσσα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, γιατί οἱ
συνάδερφοι μου τῆς ἐπιτροπῆς πιθυμοῦν νὰ μάθῃ
καὶ ὁ λαὸς τὰ λίγα λόγια πού γι' αὐτόνε λέμε ἀ-
πόψε ἰδῶ μέσα. Δὲ σκοπεῖω ν' ἀνακατεφτῶ ὁλό-
τελα στὸ σπουδαῖο ζήτημα τὸ γλωσσικὸ, πού τοὺς
γραμματισμένους τοῦ τόπου μας κρατεῖ χωρισμένους
σὲ δύο στρατόπεδα, πού ἔπρεπε νὰ εἶναι φιλικὰ, κα-
θὼς ὅλα τὰ πνευματικὰ στρατόπεδα πού ἀγωνίζον-
ται γιὰ ἰδέες καὶ ὄχι γιὰ συμφέρο. Ἀλλὰ πιστεύω
πῶς ἀπόψε λεύτερα καὶ θαρρετὰ μπορῶ νὰ μιλήσω
στὴ δημοτικὴ. Δὲν εἶμαστε ὅλοι σύμφωνοι πῶς ἡ λα-
λιὰ ἡ φυσικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι ἡ μόνη ἀρ-
μοζούμενη γιὰ τὴν ποίησιν; Καὶ δὲν ἐμπήκαμε ἀπὸ
τὰ χτίς στὴν ποίησιν τῆς ἀνωίξης, πού τόσο ὁμορφα
μᾶς παρασταίνουν ἡ πρασιναδά καὶ τὰ ἄνθη καὶ
τὰ γελαστά καὶ δροσάτα πρόσωπα—πού παρθενικὰ
ἄνθη—στολίζουν ἀπόψε τὴν πεζὴ αὐτὴ αἴθουσα;

Καὶ ἄλλος λόγος ἀκόμα, πού θέλω νὰ μιλήσω στὴ
δημοτικὴ. Εἶναι ἡ γλώσσα πού μιλήσανε γιὰ αἰῶνες
ὡς μητρικὴ τους οἱ πρόγονοί μας, οἱ 'Εβραῖοι ἐκεῖ-

(*) Σημ. τοῦ «Νουμᾶ»: 'Ο γνωστὸς Κορφιότης 'Ε-
βραϊολόγος κ. Μωυσῆς Χαΐμης εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς
σταλῇ—ἀφοῦ, ἐννοεῖται, πρῶτα τὸν παρακάλεσαμε—ἓνα
λόγο τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ γιομάτο πραχτικὸ νοῦ καὶ οὐσίας,
πού τὸν ἀπέγγειλε στὴν Κέστροα στίς 9 τοῦ περασμένου
Μάρτη δταν τὸ «Εὐεργετικὸ ταμεῖον», πού Γεν. Γραμμα-
τέας του εἶναι ὁ κ. Χαΐμης, ἔδωκε μιὰ εὐεργετικὴ παρά-
στασι.

(**) Αἴθουσα σχολείου.

νοι που ἔρθανε στὸν δωδέκατον αἰῶνα ἀπὸ τὴν Θήβα γιὰ νὰ φέρουν στὸν τόπο τοῦτο βιομηχανία καὶ ἐμπόρια. Τὴ βιομηχανία μάλιστα τοῦ μεταξιοῦ, ποὺ δουλεύανε τόσο τεχνικὰ, ποὺ βάφανε τόσο ἁρμονικὰ οἱ Ἑβραῖοι τῆς Θήβας, ποὺ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι Αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου πολλές φορές ἀπὸ καὶ κῆναν τὴν προμήθειάς τους. Καὶ ἦσαν τόσο ὁμορφα τὰ χερᾶκια ποὺ δουλεύανε τὸ μεταξί, ποὺ ὁ Γάλλος ταξειδιώτης Μανέζ ποὺ πισκέφτηκε τὴ Θήβα στοὺς περασμένους χρόνους λέγει μιλῶντάς γιὰ τὴν Ἑβραϊκήν, τὴν Θηβαίαν, ὅτι δὲν εἶδε ποθενὰ τοῦ κόσμου τέτιες καλλονές!

Ἔχω διαβάσει μιὰ φορά, πῶς τὸ πρῶτο κείμενο σὲ ρωμαϊκὴ γλῶσσα ποὺ ὑπάρχει εἶναι μιὰ μετάφραση τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰωνᾶ ποὺ βρίσκεται τώρα στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Ὁξφόρδ, καμωμένη γιὰ τοὺς Ἑβραίους τῆς Κερκύρας.

Γιὰ τοὺς Ἑβραίους—ποὺ στοὺς περασμένους αἰῶνες ἦσαν σὲ μέγα μέρος Ἑλληνόφωνοι, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς—μὲ τὸ πρακτικὸ μυαλὸ τους γράφανε πάντα τὴ δημοτικὴ ὅσες φορές γυρεύανε πρακτικούς σκοπούς, ἀγκαλὰ μὲς ἔδωσαν καὶ καλοὺς συγγραφιδες στὴν κλασσικὴ στὸν καιρὸ ποὺ ὁ Ἑλληνισμὸς εἶχε ὑποτάξει κάτου στὸ μαγικὸ τοῦ σκῆπτρου τὴν Οἰκουμένη ὅλη!

Ἀλλὰ βέβαια, τὸν κόσμον τὸν κατέχτησε μὲ τὴν δημοτικὴν τὴν τότε ὁ Παῦλος ὁ ἀπὸ Ταρσοῦ, καὶ ὅχι μὲ τὴν καθαρῆν, μὲ τὴν ἀττικίζουσα τοῦ Ἰώσηπου ἢ τοῦ Φίλωνος!

Συγγνώμη γιὰ τὴ μακρυνὴ τὴ παρένθεση τὴ φιλολογικὴ ἂν καὶ δὲ μοῦ φαίνεται ὅπως διόλου ἀταίριαστη στὸ χωρὸ τοῦτο ποὺ σὲ λίγο θὰ φανοῦν μπροστάς σας τόσες Μοῦσες καὶ τόσοι Ἀπόλλωνες.

Καὶ μπαίνω στὸ θέμα μου ἀφίνοντας ἱστορία καὶ ποίηση· ἀγκαλὰ καὶ δὲν στεροῦνται ποίηση τὰ δυὸ ἔργα γιὰ τὰ ὁποῖα γίνεται ἡ παράστασις ὑψηλὴ ποίηση τῆς αἰσθητικῆς ἢ μουσικῆς, τῆς καρδιᾶς ποίηση ἢ φιλανθρωπία. Γιὰ τὸν ὠδικὸν τὸν Σύλλογον, γιὰ μουσικὴν, λίγα ἔχω νὰ πῶ σὲ Κερκυραϊκὴ συντυχία. Ὡς Κερκυραῖοι, ὡς ὁμόφυλοι τοῦ Μενδελσῶνα, τοῦ Μαγέρβερ καὶ χίλιων ἄλλων, γνωρίζετε τὸ δρόμον. Καὶ εἶμαι βέβαιος, ἀγαπητοὶ φίλοι τοῦ ὠδικοῦ, ὅτι ἂν ἡ κοινωνία μας ἤθελε δώσῃ καὶ σὲ σὰς ὑποστήριξη καὶ ἐνθάρρυνση, μὲ τὸ φυσικὸν τάλαντον ποὺ σὰς εἶρνει πρὸς τὴ μουσικὴν, θὰ μπορούσατε νὰ φανῆτε πρὸς ὠφέλιμον στὴν Κερκυραϊκὴ τέχνη.

Πηδάω στὸ «Εὐεργετικὸν Ταμεῖον» ποὺ ἔχει ἰδρύσῃ, εἶναι τώρα ἐξ ἑτῶν, τὸ Σχολικὸν Συστήμιον γιὰ τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα τῆς συνοικίας. Παραδεχτήκαμε καὶ μεῖς—ὕστερα ἀπὸ τόσους ἄλλους στὰ πολιτισμένα κράτη—πῶς τὸ ἔργο τῆς Παιδείας δὲ γινότανε σωστό. Ὅτι ὑποχρεώνοντας φτωχοὺς γονεῖς νὰ στέλνουν τὰ παιδιὰ τους στὸ Σχολεῖον, χρωστούσαμε κιόλας νὰ τοὺς δώσουμε τὴ τροφὴν τῆς ἡμέρας, ποὺ οἱ ἴδιοι στεροῦνται, λογαριάζοντας ὅτι ἄδεια κοιλιὰ ἀπὸ γράμματα δὲν πιάνει. Ἐπειτα, σύμφωνα μὲν τὴν ἐπιστήμην, ἡ ἐργασία τοῦ μυαλοῦ ξοδεύει φῶσφορον καὶ ἄλλα συστατικὰ σπουδαῖα καὶ χρειάζομενα στὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Ἐχομε λοιπὸν τὸ δικαίωμα, σκεφτήκαμε, νὰ πάρουμε τὰ τρυφερά τὰ πλάσματα γερά καὶ καλά ἀπὸ τὰ σπίτια τους, καὶ μὲ τὴν πρόφασιν νὰ τοὺς μορφώσουμε τὸ πνεῦμα, νὰ τοὺς ἀδυνατίσουμε τὸ σῶμα ποὺ ἀπὸ ἄλλη μεριὰ χρειάζεται νὰ εἶναι δυνατό καὶ πλείον γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικῆς.

Σαυτὴς τὴς σκέψης ποὺ εἶχαν σχέση μὲ τὴν θέλησίν μας νὰ δώσουμε σωστὴν διατύπωση καὶ ὀντότητα στὸ ἔργο τῆς Ἀγωγῆς, ἐταίριαζαν καὶ ἄλλες ἠθικοκοινωνικῆς λογῆς. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶναι

προβλεπτικός καὶ ἀφοῦ κάνει παιδιὰ πρέπει νὰ φροντίσῃ νὰ τὰ θρέψῃ, λήγει ἡ ἀπλὴ λογικὴ κεινῶν ποὺ ἀπὸ ἀκαματωσιὰ ἢ ἀπὸ φυσικὸν ἐγωισμὸν ἀδιαφορᾷ γιὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς κοινωνίας. Ἀλλ' εἶναι ἀλήθεια, ποὺ τοῦ φτωχοῦ λείπει πάντα ἡ ἐργασία γιὰτὶ δὲ θέλει νὰ δουλέψῃ καὶ ὅτι ἂν δὲν εἶναι προβλεπτικός, φταίει πάντα ὁ ἴδιος καὶ ὅχι ἡ ἐλαττωματικὴ ἀνατροφή ποὺ τοῦ δίνουμε, πολλὴ ὀρθογραφία καὶ λίγες κοινωνικῆς γνώσεις. Ὑστερα, τί φταίνει τὰθῶα τὰ πλάσματα, ἀνίκανα ἀκόμα γιὰ ἐργασία, γιὰ σκέψιν; Δὲ χρωστᾷνε σαυτὰ ἀπὸ ἀληθινὴν φιλανθρωπία, ποὺ στηρίζεται στὸ κοινωνικὸ συμφέρον, λίγο ψωμί, ἕνα χαμόγελο ποὺ νὰ τὰ συντροφεύουν στὰ πρῶτα βήματα τῆς ζωῆς μὲ καλύτερες διαθέσεις, μὲ λίγη αἰσιοδοξία; Ἀπὸ ἄλλη μεριά, κάθε παιδί καλὰ τρεφόμενον (ἂν μάλιστα τὸ Σχολεῖον εἶναι καλὰ ἀερισμένο καὶ διδασκῶν τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ὑγιεινὴν μαζὶ μὲ τὰν ὠμαλὰ ρήματα) εἶναι ἕνας λιγότερος ὑπότροφος γιὰ τὸ Νοσοκομεῖον καὶ τὴ Φυλακὴν, ἕνα θῦμα λιγότερον γιὰ τὴ Φτίση καὶ τὸ Κακούργημα.

Ἔτσι, κυρίες μου καὶ κύριοι, τὸ Σχολικὸν Συστήμιον, καταντάει νὰ εἶναι ἔργο κοινωνικῆς προφύλαξης, οἰκονομίας καὶ συμφιλίωσης, ἔργο κοινωνικοῦ συμφέρου.

Στὸ μεγάλο οἰκοδόμημα ποὺ Ἐπιστήμη καὶ ἀληθινὴ Παιδαγωγικὴ ἐτοιμάζουν γιὰ τὴν ἀναγέννησίν τους, προσπαθήσαμε καὶ μεῖς μὲ τὸ «Εὐεργετικὸν Ταμεῖον»—ποὺ δίνει καὶ φορεσιὰς καὶ βιβλία, σὰν ἔχει—νὰ δώσουμε μιὰ μικρὴ σπρωξιὰ, νὰ προσθέσουμε ἕνα μικρὸ λιθάρι πρὸς φτιάσιμο αὐτοῦ τῆς Νέας Πολιτείας τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας καὶ συμφιλίωσης.

Εἶπα παραπάνω ὅτι ἀκολουθήσαμε τὸ παράδειγμα ἄλλων· βέβαια· ἀλλὰ δὲν ἀντιγράψαμε ἀπλᾶ· εἰδείκαμε καὶ δική μας πρωτοβουλία. Γιὰ μᾶς τὸ ζήτημα ὅτι τὸ Συστήμιον πρέπει νὰ δίνεται ζεστό, μαγειρεμένο, εἶναι λυμένο· εἶναι λυμένο γιὰ μᾶς καὶ ἀπὸ τὴν ὅψιν τὴν οἰκονομικὴν, ὅτι τὸ ζεστό τὸ Συστήμιον δὲν στοιχίζει πλείον ἀπὸ τὸ ψωμί καὶ προσφάγι ποὺ δίνουν στὰ περισσότερα μέρη τῆς Ἑβρώπης γιὰ οἰκονομία. Βλέπετε ὅτι ἔχομε τὴν ἰδέαν ποὺ εἶμασθα ἐτοιμοὶ νὰ διαφεντέψουμε καθὼς ἔκαμε τοῦτο—εἶναι τρία χρόνια—ὁ πρόεδρος μας(*) στὸ Παιδιατρικὸν Συνέδριον τῆς Φιρέντζας. Ἐχομε ἀκόμη τὴν γνώμην—καὶ τὴ δειχνόμεν στὴν πράξιν—ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία μπορεῖ νὰ ἰδρύσῃ τὰ Συστήμια τὰ Σχολικὰ ἐκεῖ ποὺ δὲ φτάνουν ἀκόμα τὰ μέσα τῶν Δήμων. Καὶ τοῦτο λέγοντας, χρωστῶ νὰ φχαριστήσω τὸν προεδρικὸν δῆμαρχόν μας κ. Κόλλαν, ἐπίτιμον μέλος τοῦ Συστημίου ποὺ καὶ ὡς ἰδιώτης καὶ ὡς ἄρχοντας τοῦ Δήμου, εἰδείξε πάντα γιὰ τὸ «Εὐεργετικὸν Ταμεῖον» μεγάλο διαφέρον.

Τώρα, κυρίες μου καὶ κύριοι, γνωρίζετε τὸ σκοπὸν μας. Ἐξαρτᾷται ἀπὸ σὰς λοιπὸν, νὰ λάβῃ μεγαλύτερη ἐχτασὴ γιὰ νὰ δώσῃ καλύτερους καρπούς.

Δυὸ λόγια ἀκόμα προτοῦ σὰς ἀφήσω, γιὰ τὴν ἰδέαν τὴν νίαν ποὺ σὰς εἶπα παραπάνω ὅτι εὐεργετικὰ φεῖνε ἀνάμεσόν μας. Ἐχομε σὲ μελέτη μιὰ ἀπὸ τὰ θεμέλια ἀλλαγῆς στὸ σύστημα τῆς Ἀγαθοεργίας. Σκοπεύομε νὰ γλυτώσουμε τὴν συνοικίαν ἀπὸ τὴ λυπητερὴ καὶ πολλὰς φορές ἐνοχλητικὴν ὅψιν τῶν ζητιάνων· νὰ δώσουμε τὴν βοήθειαν σὲ εἶδος σὲ φαγητό, ἀσπρόρουχα, καθάρια κατοικία· ἔχοντας πάντα στὸ νοῦ ἐκεῖνον ποὺ εἶπα στὴν ἀρχὴ τοῦ λόγου μου, θὰ δειξομε στὸ λαὸν μὲ κατὰλληλὴν διδασκαλίαν πρῶτα, μὲ τὴν πράξιν ἔπειτα, πόση ἀξιοπρέ-

* Ὁ γιὰτὸς Ι. Μπατίνος.

πεια περιέχον οἱ ἰδέες τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς ἀλληλοβοήθειας, καὶ πόσης καλοπείρας, ἀνακούφισης στὴν ἀνάγκην καὶ στὰ γεράματα αὐτὴς γίνονται πηγὴς στὰ πολιτισμένα μέρη. Ἐνῶ ἡ ἐλεημοσύνη, ποὺ ξαρτᾷται ἀπὸ τὴν ἰδιοτροπία τῶν ἄλλων δὲ φέρνει σωστὴν βοήθειαν ἀλλὰ προσωρινὴν καὶ ὅχι πάντα, φέρνει μικρὸ ἀνασασμὸ καὶ πολλὴν καταφρόνιαν.

Τὸ νέο πνεῦμα ποὺ τριγύρω μας φυτᾷει ὡς τὸ χαιρετίζομε χαρούμενα καὶ μὲ πίστη. Ἀς γεμίσῃ τὴν ψυχὴν μας, τὴν καρδίαν μας ἀληθινὴ ἀγάπη γιὰ τὸν γείτονα, ὅχι μὲ τὴν ἀγάπην ποὺ ἔρχεται ὑποκριτικὰ σὲ βοήθειαν σὲ κείνον ποὺ ἔπεσε μπροστά μας, ἀλλὰ μ' ἐκείνην ποὺ συμβουλεύει, ποὺ προλαβαίνει τὴν ἀρρώστια, τὴν ἀπελπισίαν, τὸ κακόν. Μὲ τὴν ἀγάπην ποὺ ὀνειρεύεται μιὰ ἁρμονία εὐτυχίας, καλοπείρας, γιὰ ὅλα τὰ πλάσματα, ποὺ μοιάζει μὲ τὴν ἀνοιξὴ τὴν αἰώνιαν τῆς Ἑλληνικῆς χώρας, ποὺ μᾶς καλεῖ σὲ ἀγκάλες τῆς προπάντων σαυτὴν τὴν ἐποχὴν, ποὺ μὲ τὴν πρασινάδα, μὲ τὸ ἄρωμα τῶν λουλουδιῶν, μὲ τὰ γελαστὰ βασιλέμματα σὲς ἁρμονικὰς γραμμὰς τῶν βουνῶν τῆς ποὺ γλυκὰ ὑψοῦνται στὸν καθάριον ὀρίζοντα, ἐμπνέει καὶ στὴν ψυχὴν ἀκόμα τοῦ σκεπτικοῦ τόσα ὑψηλὰ ἰδανικά, τόσες τρυφερὰς ἀγάπες.

Μ. ΣΑΓΓΗΝΗΣ

ΚΡΗΤΗ

Στὸν Κ. Μάνο.

Τούρκου ἐδῶ πόδι δὲ ζυγώνει,
γιατὶ τοῦ ντουφεκιᾶς ἡ ἀντάρα;
Ἄχ ἀδερφὸ ἀδερφὸς σκοτῶνει...
ὦ τί κατάρρα!

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

Ὁ μπάρμπα Γιάννης μὲ τὸ μικρὸν καροτσάκι τοῦ φτάνει στὸν καταρμένο ἀνήφορον τῆς γειτονίας του. Τὸ γαϊδουράκι τοῦ ποὺ εἶναι ζιμένον στὸν καρότον, τραβάει, βάνει τὰ δυνατὰ του, μὰ ποὺ νὰ τὸνε βγάλῃ τὸν ἀνήφορον. Οἱ ρόδες κυλοῦν περισσότερο πρὸς τὰ πίσω καὶ ὁ μπάρμπα-Γιάννης ἀπολαύσας καὶ πᾶν πᾶν νὰ φωνάξῃ καὶ νὰ χτυπᾷ τὸ ζῶν του. Τὴν ἰδίαν στιγμὴν περῶντας κείθε ἕνα παλληκάρι τὸν εἶδε καὶ τὸνε λυπήθηκε· κ' ἔτσι ἄρχισε νὰ σπρώχνῃ ἀπὸ πίσω τὴν ρόδην, ἐνῶ ὁ μπάρμπα Γιάννης τραβοῦσε τὸ χαλινάρι καὶ φώναζε, δίνοντας κουράγιον στὸ ζῶν του. Σὲ κομμάτι τὸ καρότον εἶχεν ἀνεβῇ τὸν ἀνήφορον. Κι ὁ μπάρμπα-Γιάννης λείπει τὸ καλὸν παλληκάρι.

— Ἀμ πάντα, παιδί μου, τῶλεγα γὰρ πῶς τίτιον ἀνήφορον δὲ μπορεῖ ποτὶς νὰ τὸνε βγάλῃ ἕνα μονάχα γαϊδούρι.

Ἡ κυρία. — Κώστα, Κώστα! δυστυχῆ! ἔρχεται ἡ κυρούλα μου!

Ὁ κύριος. — Ὁ σφοδρὰ μας! κ' εἶναι ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ, πῶς νὰ τὴν καταφέρουμε νὰ φύγῃ;

Ἡ κυρία. — Μὰ σκέψου τίποτα, νὰ γλυτώσουμε ἀπ' αὐτὴν τὴν θαλασσοφουρτούνα.

Ὁ κύριος. — Σῶπα· τῶρηκα.

Μπαίνει ἡ κυρούλα. Τάχα πημένα τῆς ἀγγόνια τρέχουν καὶ τὴν ἀγκαλιάζουνε γελαστὰ καὶ μὲ λαχτάρα.

Ἡ κυρούλα (φιλώντας τους). — Καλὰ μου παιδιὰ.

Ὁ κύριος. — Ὁ, κυρούλα, τί κρέμα. Ἡρθε ἀπόψε ποὺ ἔτυχε νὰχομε δωδινὸν κ' ἔτινα δὲ σ' ἀρέσει καθόλου.

Ἀν ἐρχόσουν μεθαύριο ποὺ δάχομε μπουτί, τί καλὰ!

Ἡ κυρούλα. — Δὲν πειράζει, παιδιὰ μου· κάθουμαι μαζὶ σὰς ἴσαμε μεθαύριο.

Ὁ κύριος κ' ἡ κυρία (μαζί). — Well!!